

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobkyně: **A. Z.**

státní příslušnost: B.

t. č. pobyt: X

zastoupena ustanoveným zástupcem JUDr. Štěpánem Pastorkem

advokátem se sídlem Přemyslovská 848/2, 130 00

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**

poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 7. 2022, č. j. X,

takto:

I. Žaloba *se zamítá*.

II. Žalobkyně *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

III. Žalovanému *se nepřiznává* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalovaný neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu. Žalobkyně o ni požádala kvůli problémům, které v Bělorusku měla v zaměstnání a ve škole jako Romka. Popisovala špatnou situaci Romů, kteří jsou v Bělorusku terčem předsudků. Kromě toho poukazovala na napětí ve společnosti po posledních prezidentských volbách. Jak krajský soud ovšem vysvětlí, žalovaný rozhodl po právu, pokud žalobkyni mezinárodní ochranu neudělil.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobkyně podala v prosinci 2021 žádost o mezinárodní ochranu. Při poskytnutí údajů k ní uvedla, že nemá žádné politické přesvědčení a není členkou žádné politické strany či skupiny. V Bělorusku, odkud pochází, byla naposledy v září 2021. Přicestovala do Česka letecky. Měla české pracovní vízum. Pomohl jí ho vyřídít synovec, který už 18 let žije v Praze. O mezinárodní ochranu žádala, protože je Romka. Druhým důvodem byly zfalšované prezidentské volby, které v Bělorusku proběhly v roce 2020. Od té doby je tam napětí.
3. Při pohovoru žalobkyně popsala, že neměla problém vycestovat. Pak se zaměřila na problémy Romů v Bělorusku. Mají tam těžký život. Je cítit napětí mezi Romy a většinovou společností. Žalobkyně už jako malá nevycházela dobře ve škole se spolužáky. Dostávala vždy horší známku. V osmé třídě jí učitelka i přes veškerou snahu se dobře učit řekla před celou třídou „Odejdi odtud, cikánko!“. Setkávala se pak s mnoha předsudky, např. že Romové kradou a jedou v nelegálních věcech. To je denní chleba Romů. Žalovaný se ptal, jaké další problémy v Bělorusku měla. Žalobkyně zmínila, že si těžko hledala práci. Ještě za doby Sovětského svazu měla v pasu uvedenou národnost. Všichni se na ni dívali přes prsty. Naštěstí se ty pasy pak změnily. Dělala prodavačku, ale jako Romka to měla vždy těžké.
4. Žalovaný chtěl vědět, jaké problémy coby Romka měla v posledních pěti až deseti letech. Žalobkyně odpověděla, že popisované problémy se jí děly i v této době. Neustálé hledání si práce a propouštění, protože je Romka. Jakmile zjistí, že jste Rom, už máte problémy s nalezením a udržením si práce. Žalobkyně naposledy pracovala jako pokladní v obchodě. V srpnu 2021 tam skončila, neprodloužili jí smlouvu. Nijak jí to nezdůvodnili. Měli už na její místo jiného člověka. Poté ještě pracovala v prádelně. Tam na ni křičela vedoucí, jak mohla dělat podkladní, že se jim museli ztrácet peníze.
5. Žalovaný se ptal, proč za těmi pracovními věcmi vidí národnostní motivy. Pokud by v obchodech nechtěli Romy jako pokladní, vůbec by ji přece nezaměstnali. Žalobkyně vysvětlovala, že to vizuálně nejde poznat. Vlastně vůbec nevypadá jako Romové. Zjistí to vždy až po čase, jakmile ji například uslyší mluvit romsky. Hned je v jejich očích špatná. Lidé jsou hrozní, předsudky jim neseberete. Vidí v Romech čarodějnice a věštky. Zloděje a protivné živly. Žalobkyně doufala, že v EU už tyhle předsudky vymýtili a bude zde moci v klidu žít. Žalovaný se dále dotazoval, jestli se nějak bránila oficiálně, např. žalobou proti zaměstnavateli nebo stížnostmi k úřadu práce. Neučinila tak, přišlo jí to zbytečné. Předsudek mezi lidmi je zkrátka předsudek mezi lidmi. Na Romy se svádí různé zločiny. V Minsku je v každé čtvrti místní policista, který speciálně hlídá Romy, aby nepáchali trestnou činnost.
6. Žalovaný se poté žalobkyně ptal, jestli měla ve vlasti nějaké problémy se státní správou, policií, soudy nebo armádou – trestní stíhání, uvěznění atd. Žalobkyně odpověděla, že neměla. Má čistý trestní rejstřík. Nikdy neměla v Bělorusku problémy tohoto druhu. Neměla ani žádné vážné problémy s policií.
7. Žalovaný poté chtěl vědět více k napětí v Bělorusku po prezidentských volbách. Žalobkyně po nich měla strach. Všude byly nějaké demonstrace a hodně policistů. Stále je to vidět v ulicích. Mohou Vás nahodile zadržet, lustrovat. Člověk jde v krásných červených šatech a bílých lodičkách a už je podezřelý, že tím vyjadřuje protest proti

režimu. Jen se v práci zmíníte, že volby byly zfalšované, už letíte na ulici. Proto o těch věcech nikdy veřejně nemluvila. Známa jejího ex-manžela byla ve volební komisi a sama viděla, jak se to falšuje ze strany předsedy volební komise. Žalobkyni jde hlavně o to napětí, kdo v tom má žít, pokud pořád v ulicích někdo demonstruje. Žalovaný se dotázal, zda se žalobkyně na těch demonstracích nějak angažovala. Žalobkyně odpověděla, že ne. Ani žádné opozičníky nezná. Politika jako taková ji nezajímá. Jen vidí, co se děje v ulicích a mezi lidmi. Během její práce v obchodním domě ředitelka agitovala, ať volí prezidenta. Lidé měli problém, pokud pověsili červené záclony. V Bělorusku je šílená paranoia. Žalobkyně volila nakonec proti Lukašenkovi. Volba byla tajná, nemusela se nikomu zpovídat.

8. Na dotaz žalovaného pak žalobkyně popisovala, jaká by byla situace v případě jejího návratu do Běloruska. Byla by špatná. Jako Romka si tam už užila s lidmi dost. Neustálé hledání práce a přemýšlení nad tím, co říkat a co nedělat. Žalobkyně uzavřela, že sdělila všechny důvody, pro které žádá o mezinárodní ochranu a nic nezamlčela. Žalovaný se ještě ptal, proč přišla až po třech měsících od svého příjezdu. Žalobkyně odpověděla, že přesně nevěděla, co má dělat. Poradil jí až synovec. V Praze se rozkoukává. Pracovní vízum si neprodloužila, protože tu stejně nepracovala. Žalobkyně si zde ovšem v budoucnu chce najít práci a začít zde žít.
9. Žalovaný si shromáždil podklady s informacemi o zemi původu žalobkyně. Konkrétně šlo o: 1) *Informaci OAMP – Vývoj po prezidentských volbách z 9. srpna 2020* ze dne 14. 12. 2020, 2) *Informaci OAMP: Bělorusko – Shrnutí krizového vývoje po prezidentských volbách v roce 2020, Vývoj politicko-bezpečnostní situace v roce 2021 a na počátku roku 2022* ze dne 21. 2. 2022, 3) *Informaci Ministerstva zahraničních věcí USA: Bělorusko – Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2021* ze dne 12. 4. 2022 („Informace MZV USA“) a 4) *Informaci OAMP: Bělorusko – Bezpečnostní a politická situace v zemi. Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv, stav: červen 2022* ze dne 15. 6. 2022.
10. Žalobkyně navrhla doplnění podkladů o článek, který žalovanému předložila, popisující obecnou situaci Romů v Bělorusku. Kromě toho chtěla doložit ještě jeden článek o Romce, kterou kontrolovala policie. Policisté jí řekli, že má být ráda, že má u sebe vnuka, jinak by ji odvedli za účelem další identifikace. Oba články konkrétně žalobkyni neuvádí.
11. Rozhodnutím ze dne 28. 7. 2022, č. j. X („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný neudělil žalobkyni žádnou z forem mezinárodní ochrany. K azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu zmínil, že žalobkyně neuvedla, že by vyvíjela ve své vlasti činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by čelila azylově relevantnímu pronásledování. Uvedla, že nemá žádné politické přesvědčení a není členkou žádné politické strany ani skupiny. Nikdy se demonstrací neúčastnila, nezná žádné opozičníky a politika ji nezajímá.
12. Ve vztahu k azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu vyšel z obav žalobkyně z návratu do vlasti, protože jako Romka měla v Bělorusku celý život problémy s nalezením a udržením si práce. Jak uvádí Informace MZV USA, v Bělorusku přetrvávala vládní a společenská diskriminace Romů. Podle představitelů romských komunit bezpečnostní a policejní orgány svévolně zadržovaly, vyšetřovaly, profileovaly a šikanovaly Romy, např. nuceným snímáním otisků prstů, špatným zacházením ve vazbě a etnickými urážkami.

13. Žalovaný si uvědomoval složité postavení Romů v běloruské společnosti, avšak situaci musel posoudit v souvislosti se žalobkyní. Ta vypověděla, že vizuálně jako Romka vůbec nevypadá, lidé to zjistí vždy až po čase, jakmile například promluví romsky. Během svého života ve vlasti se potýkala hlavně s pracovními problémy, ojedinělými slovními etnickými urážkami na základní škole a v posledním zaměstnání. O jiných problémech se nezmínila. Nikdy neměla problémy se státní správou, policií, soudy nebo armádou. Má čistý trestní rejstřík. Neměla ani žádné potíže s vycestováním z vlasti a vyřízením českého pracovního víza. I přes tvrzené pracovní potíže si vždy dokázala najít nové zaměstnání a pracovala až do svého posledního odjezdu z vlasti. Proti propouštění se nijak oficiálně nebránila, podání žaloby na zaměstnavatele nebo stížnost k úřadu práce jí přišla zbytečná. Žalobkyně tedy neuvedla žádnou skutečnost, že se z azylových důvodů stala terčem adresného zájmu státních orgánů své vlasti či jiných skupin, které by státní orgány podporovaly. Problémy na trhu práce nelze považovat za pronásledování.
14. Žalobkyně také měla strach z napětí, které v Bělorusku panuje po prezidentských volbách v roce 2020. Žalovaný věděl o aktuální situaci, která nastala po sporných a Evropskou unií neuznaných prezidentských volbách v Bělorusku, jež vyvolaly silnou reakci v běloruské společnosti a tvrdé zásahy proti demonstrantům. V průběhu první poloviny roku 2021 však protestní akce zcela ustaly. Probíhala soudní řízení s organizátory, aktivisty, ale i řadovými účastníky protestů a novináři. Valná většina účastníků demonstrací však zadržena ani trestána vůbec nebyla. Nedochozí k náhodnému pronásledování osob. To se vždy váže na konkrétní projev nesouhlasu s režimem. Státní orgány se zaměřovaly na přední členy opozice, členy ozbrojených složek, které se proti nim postavili, nebo na přímé účastníky demonstrací. Žalobkyně nespadá ani do jedné z těchto kategorií, nikdy se politicky ani veřejně neangažovala, ani nevyjadřovala své názory na politickou situaci v Bělorusku na veřejnosti. Navíc se nikterak veřejně neangažuje a nevymezuje vůči běloruské vládě ani během svého pobytu v Česku.
15. Žalovaný dodával, že žalobkyně požádala o udělení mezinárodní ochrany až po takřka třech měsících od příjezdu do Česka. Těsně před koncem platnosti pracovního víza. Využívá své žádosti k prosté legalizaci pobytu v Česku. Pokud by své obavy z návratu do vlasti pocítovala natolik palčivě, požádala by o mezinárodní ochranu ihned po přicestování do Česka. Namísto toho v Česku nadále bez obav pobývala, aniž by však pracovala, přestože měla pracovní vízum.
16. Žalovaný ve zbytku odůvodnění vysvětlil, proč žalobkyně nesplňovala ani důvody pro udělení azylu podle § 13 (azyl za účelem sloučení rodiny) a § 14 (humanitární azyl), resp. doplňkové ochrany podle § 14a a § 14b zákona o azylu.

III. Žaloba

17. Žalobkyně musela snášet špatné zacházení kvůli své etnicitě od dětství. Již na základní škole ji urážela učitelka. Slovní útoky pokračovaly i během jejího profesního života. Je přímo nemožné si udržet stabilní práci. Neustále se opakuje stejný cyklus – jakmile se po nějaké době zaměstnavatel dozví o její etnické příslušnosti, tak žalobkyni propustí. Buď bez vysvětlení, nebo za doprovodu silně urážlivých poznámek. Žalobkyně celý svůj život žije v nejistotě ohledně další možné ztráty příjmu. Odpor vůči Romům je v běloruské společnosti silně zakořeněný. Mnoha generacemi zažitá perzekuce romských občanů se

ovšem stala ještě hmatatelnější v době napětí, které nastalo po prezidentských volbách v roce 2020.

18. V Bělorusku se příslušníci romské komunity považují za podvratné živly, se kterými se zachází jen podle zažitých předsudků. Čelí diskriminaci zejména v oblasti zaměstnání, což vede k vyloučení, extrémní chudobě a kriminalizaci části romské populace v zemi. Vláda nejenže nepřijímá opatření ke zlepšení situace romského obyvatelstva, ale vystavuje Romy represím už kvůli jejich neutěšené situaci. To se projevuje v pronásledování Romů, kteří se nacházejí pod hranicí chudoby a nemohou platit „daň z příživnictví“ nebo prokázat legální původ svých příjmů. Nedostatek státních programů pro zprostředkování práce a nemožnost najít legální způsob obživy dohnaly některé příslušníky romské komunity k páchání trestné činnosti. To má za následek neúměrně vysoký počet Romů ve věznicích a nápravných zařízeních Běloruska. Všechny romské ženy všech věkových kategorií si stěžují na absenci lékařů, vzdělávacích programů pro dospělé a na masovou diskriminaci v zaměstnání. Projevuje se odmítáním zaměstnat romské ženy i v případě, že existují vhodná a volná pracovní místa. Neexistují žádné stížnosti kvůli nízké gramotnosti romských žen z důvodu neexistence řádných antidiskriminačních právních předpisů.
19. Žalovaný nezohlednil složitost situace žalobkyně. Jen stroze uvádí, že se žalobkyně během svého života potýkala pouze s pracovními problémy, ojedinělými slovními etnickými urážkami na základní škole a v posledním zaměstnání. Přitom žalobkyni státní orgány několikrát atakovaly. V den konání prezidentských voleb v roce 2020 po odchodu z volební místnosti ji slovně napadali policisté, kteří jí za uvedení jejího politického názoru – tj. že volila proti současnému běloruskému prezidentovi – vyhrožovali, že půjde do vězení. V červenci 2021 se zúčastnila demonstrace před obchodním domem Magnit v Minsku, kterou bezpečnostní složky rozehnaly a žalobkyně musela spolu s dalšími protestujícími utíkat. Ačkoliv není aktivní členkou žádné politické strany, hrozí jí za zastávání určitých politických názorů nebezpečí. Vláda systematicky zpřísnuje legislativu a omezuje občanská a politická práva. Úřady zahájily rozsáhlý útok na občanskou společnost jako celek a zaměřily se na lidi ze všech společenských vrstev. Běloruský vzdělávací systém nadále diskriminoval zranitelné skupiny, mimo jiné osoby z etnicko-jazykových menšin, především Romy a Poláky.
20. Žalobkyně odmítá tvrzení žalovaného, že „režim proti svým oponentům postupuje plošně a masivně, nelze hovořit o nahodilém násilí, či pronásledování“. Tento závěr je v rozporu se zdroji, na které odkazuje žalobkyně. Odporuje i Informaci MZV USA o diskriminaci a perzekuci Romů. Žalobkyně upozorňuje na pravidlo „v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“.
21. Žalovaný také upozorňuje, že si žalobkyně požádala o mezinárodní ochranu po takřka třech měsících od příjezdu do Česka, těsně před koncem pracovního víza. Žalobkyně podle něj využívá podanou žádost o mezinárodní ochranu k prosté legalizaci pobytu na území Česka. Podle aktuálnější judikatury však skutečnost, že žadatele vedla k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany také snaha o legalizaci pobytu v Česku, nepostačuje sama o sobě k neudělení mezinárodní ochrany. Tato skutečnost ještě nevylučuje, že žadatel opustil zemi původu a chce se usídlit v Česku právě proto, že má odůvodněný strach z pronásledování nebo vážné újmy. Čas podání žádosti by tedy stěžovateli neměl být sám o sobě k tíži a správní orgán žádost nemůže *a priori* posuzovat jako účelovou. V době podání

žádosti o pracovní vízum navíc žalobkyně nemohla podat žádost o jiný typ víza za účelem vycestování do Česka.

IV. Vyjádření žalovaného

22. K nynějšímu tvrzení žalobkyně o její účasti na demonstraci v červenci 2021 v Minsku před obchodním domem M. žalovaný poukazuje na to, že sama žalobkyně v průběhu správního řízení uvedla, že nemá žádné politické přesvědčení a není členkou žádné politické strany ani skupiny. Uvedla též, že se nikdy neúčastnila demonstrací, nezná ani žádné opoziční představitele a že ji politika nezajímá. Z její výpovědi nevyplynulo, že by v případě návratu do vlasti očekávala nějakou formu pronásledování za uplatňování politických práv a svobod. Žalovaný nezpochybňuje závažnost zásahů bezpečnostních složek vůči běloruské společnosti. V řízení o mezinárodní ochraně však musel posoudit tuto situaci směrem k žalobkyni. Dotyčná ve vlasti nepobývá od září 2021, kdy legálně a bez potíží opustila Bělorusko. Politicky ani veřejně se neangažovala, o politiku se nezajímá a s žádnými opozičníky se nezná. Žalobkyni nelze podřadit do skupiny představitelů politické opozice, neboť nebyla členkou žádné politické strany.

V. Doplnění žaloby

23. Dne 27. 2. 2023 žalobkyně doplnila svoji žalobu. Jde o skutkové okolnosti, které kvůli rozrušení, stresu a vlivem odstupe času během pohovoru zapomněla uvést. V době pohovoru jako osoba neseznámená s českým právním řádem netušila a ani tušit nemohla, že tyto skutečnosti jsou podstatnými podklady pro rozhodnutí žalovaného. Situace zacházení s Romy v Bělorusku se od podání žádosti nezlepšila, spíše došlo vlivem represí režimu autoritářského vůdce Lukašenka ke zhoršení.
24. Veřejných protestů proti prezidentu Lukašenkovi v průběhu a po volbách v roce 2020 se žalobkyně neúčastnila, to přiznává. Nemá důvod v řízení lhát a vymýšlet si. Nicméně své politické smýšlení vyjadřovala nahlas v práci, z čehož měla problémy. Taktéž v den hlasování, poté co nahlas řekla po odevzdání volebního lístku v místní škole, že volila proti Lukašenkovi, k ní přistoupili policisté. Varovali jí, že je Romka, a navíc si ještě si dovoluje jít proti prezidentovi. Řekli jí, že si na ní něco najdou. Problémů s policií měla žalobkyně v zemi původu více. Právě z důvodu romského původu. Policisté a státní orgány v Bělorusku přesně ví, kdo je Rom a kdo není, vedou si o tom záznamy.
25. V roce 2018 přišli policisté k žalobkyni domů a požadovali, aby jim odevzdala peníze a zlato. Do bytu se dostali násilím, neprokázali se žádným povolením k prohlídce. Prohledali celý byt, žádné vysvětlení těchto činů neobdržela. Tušila, že stěžovat si na postup policie nepomůže, proto se nijak nebránila. V roce 2019 si zkoušela stěžovat, protože ji nepřijali v práci kvůli romskému původu — na policejní stanici ji však informovali, že romské komunity se nikdo zastávat nebude. Obecně špatná zkušenost žalobkyně s policií se ještě prohloubila poté, co jí policisté opakovaně nabízeli, aby prodávala návykové látky. Tato praktika policistů není v Bělorusku nijak neobvyklá. Policisté mají z prodeje drog provizi a za to kryjí dealery. Poté, co se situace stane pro takového policistu nebezpečnou, dealera prostě zatknou. O jeho svědectví se už nikdo nezajímá, protože je v očích policie i veřejnosti nedůvěryhodným Romem. Žalobkyně by uměla označit konkrétní policisty, kteří to činili, písemný důkaz však přirozeně nemá.

26. Nabídky k prodeji drog dostala žalobkyně opakovaně v letech 2017, 2018 i 2019. V roce 2017 k tomu došlo na K. t. Policie ji tam zastavila na nákupech. Legitimovali ji, ptali se jí na práci a následně jí prodej drog jako Romce nabídli. V roce 2019 se to stalo, jakmile šla na policii nahlásit, že ji propustili pro romský původ. Policista, který sdělil, že jí nikdo nepomůže, jí potom nabídl distribuci drog s tím, že všichni budou spokojeni a on z toho bude mít procenta. Žalobkyně se bojí nuceného návratu do Běloruska i proto, že by musela nahlásit, kde byla od roku 2021 až dosud, což by jí způsobilo problémy a možné pronásledování. To v situaci, ve které v Bělorusku v důsledku války na Ukrajině probíhají nejtvrďší represe za dlouhé roky.

VI. Jednání ve věci

27. Dne 8. 3. 2023 u krajského soudu proběhlo jednání. Zástupce žalobkyně shrnul žalobní body. A krajský soud dal žalobkyni příležitost, aby blíže vysvětlila, proč uvedla tolik nových skutečností až v žalobě a jejím doplnění. Žalobkyně zopakovala své rozrušení, měla pocit, že dodnes neuvedla všechny skutečnosti, možná je nějakým způsobem potlačila, ne že by je zapomněla. Bylo to tím rozrušením. Až následně jí její zástupce vysvětlil, že všechny ty rozhodné skutečnosti hrají velkou roli. Pohovor trval hrozně dlouho a žalobkyně měla pocit, že zabírá čas žalovaného. Proto nechtěla uvádět vše a na některé věci si v tom okamžiku nevzpomněla. Měla strach. Neví, co by měla říci, co zdůraznit.
28. Podle žalovaného pohovor proběhl řádně. Žalovaný žalobkyni kladl relevantní otázky, aby zjistil její situaci. Vícekrát se jí dotazoval, jestli nechce uvést nějaké další skutečnosti. I po skončení pohovoru dostala možnost se seznámit se záznamem o pohovor prostřednictvím a mohla něco doplnit. Nic už ovšem nedodala a neměla námitky vůči pohovoru, formě jeho vedení či dotazům. Žalovaný proto na jeho základě rozhodl. Nové skutečnosti uvedené v žalobě a jejím doplnění jsou v rozporu s tím, co padlo v řízení před žalovaným. Byla-li žalobkyně rozrušená, mohly nové skutečnosti zaznít v podané žalobě, nikoliv až v jejím doplnění. Žalovaný ještě zdůraznil, že žalobkyně při pohovoru nezmínila jakékoliv své politické aktivity. A ani po odjezdu z Běloruska podle všeho své politické názory nijak neprojevovala. Ve zbytku odkázal na své rozhodnutí a vyjádření k žalobě.
29. Žádný z účastníků řízení neměl důkazní návrhy. Po závěrečných návrzích – během kterých dostala znovu prostor i žalobkyně, aby se závěrečně k celé věci vyjádřila – krajský soud krátce přerušil jednání. A pak vyhlásil tento rozsudek.

VII. Posouzení věci krajským soudem

30. Žaloba *není důvodná*.
31. Krajský soud se nejdříve zaměří na přípustnost nových skutkových tvrzení, která se objevila až v žalobě i jejím doplnění, a která žalobkyně nesdělila žalovanému při pohovoru. Poté se zaměří na její (přípustné) hmotněprávní námitky. Ty se týkají hlavně azylu podle § 12 zákona o azylu. Nejprve posoudí otázku neudělení azylu žalobkyně z důvodu její romské etnicity. A rozsudek uzavře vypořádáním námitek týkajících se jejích politických názorů. Na jiné formy mezinárodní ochrany se krajský soud zaměřovat nebude. Žalobkyně ve vztahu k nim žádné námitky nevznesla

a. Přípustnost nových skutkových tvrzení žalobkyně uplatněných až v žalobě a jejím doplnění

32. Žalobkyně v žalobě a jejím doplnění vznesla plno nových skutkových tvrzení: (1) slovní napadení spočívající v hrozbě vězení od policistů v den konání prezidentských voleb v roce 2020 po odchodu z volební místnosti kvůli volbě proti současnému prezidentovi, (2) účast na demonstraci před obchodním domem M. v Minsku v červenci 2021, kterou bezpečnostní složky rozehnaly a žalobkyně musela spolu s dalšími protestujícími utíkat, (3) problémy v práci kvůli politickému smýšlení, (4) „návštěva“ policistů u žalobkyně doma v roce 2018, kteří do bytu vnikli násilím, neprokázali se žádným povolením k prohlídce, prohlédali celý byt a požadovali, aby jim odevzdala peníze a zlato, (5) neúspěšná stížnost na policii poté, co ji kvůli etnicky propustili z práce, (6) zhoršení zkušeností s policií poté, co jí nabízeli, ať prodává drogy.
33. Podle § 75 odst. 1 soudního řádu správního obecně platí, že při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. V oblasti azylového práva tuto zásadu ovšem upravuje čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, podle níž účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany musí obsahovat úplné a aktuální (*ex nunc*) posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle kvalifikační směrnice, a to alespoň v řízení o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tím je zde krajský soud.
34. Jak ovšem vysvětlila judikatura, toto ustanovení procedurální směrnice neznamena, že by žadatel o mezinárodní ochranu mohl bez jakýchkoliv limitů vznášet nové skutečnosti až v řízení o žalobě před krajským soudem. Nejvyšší správní soud totiž vysvětluje, že je „v zájmu (...) žadatelů zajistit, aby potřeba mezinárodní ochrany byla správně rozpoznána již v prvním stupni. Směrnice tedy ve svém odůvodnění (...) vychází z toho, že primárně by posouzení žádosti o mezinárodní ochranu mělo náležet orgánu první instance, který je k tomu technicky i personálně vybaven. Tyto záměry korespondují jednoznačně se záměrem stanovit těžiště posuzování žádosti o mezinárodní ochranu do řízení před žalovaným. V této fázi řízení tedy mají být předneseny veškeré v té době dostupné informace pro posouzení žádosti.“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, bod 24)
35. Povinnost soudu zajistit úplné a *ex nunc* posouzení skutkové stránky věci tedy neznamena, že by musel zohledňovat i skutečnosti, které žadatel o mezinárodní ochranu „mohl uvést již v řízení před žalovaným, neboť se jedná o skutečnosti, které nenastaly až v průběhu správního řízení, a musely být [žadateli] při podání žádosti o mezinárodní ochranu známy. Neuvedl-li [žadatel] v řízení před správním orgánem posuzujícím jeho žádost všechny relevantní skutečnosti, neumožnil mu je kvalifikovaně posoudit a učinit součástí rozhodnutí, musí nést riziko v podobě zamítavého rozhodnutí. Povinnost určenou čl. 46 odst. 3 [procedurální] směrnice (...) nelze chápat jako podporu bezdůvodného roztržštění vyličení skutkového příběhu žadatele o mezinárodní ochranu v různých fázích řízení, včetně přezkumného soudního řízení. Jedná se o opatření, které má zamezit nesprávnému posouzení situace žadatelů ve světle aktuálních poměrů a závažných změn situace v zemi jejich původu či jejich osobních poměrů.“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, bod 26).

36. Závěry citovaného rozsudku ještě korigoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16. Podle něj existuje řada ospravedlnitelných důvodů (trauma, stud či jiné zábrany), proč žadatel nesdělí všechny relevantní skutečnosti již před žalovaným, nikoli pouze objektivní nemožnost jejich dřívějšího tvrzení. Některé z nich uvádí Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky („UNHCR“): dotazování při osobním pohovoru se této skutečnosti netýkalo a konkrétní informaci nezjistilo; osobní pohovor nebyl proveden; žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru (zejména v případě těch, kteří přežili mučení, sexuální násilí či pronásledování z důvodu sexuality); pohlaví tazatele nebo tlumočníka mohlo být pro žadatele zábranou. Podle Ústavního soudu jsou všechny tyto důvody opodstatněné ve smyslu, že lze pochopit, proč v některých těchto případech žadatelé o mezinárodní ochranu relevantní azylové skutečnosti sdělí až ve fázi řízení o správní žalobě před soudem (bod 31 citovaného nálezu).
37. Při posuzování ospravedlnitelnosti pozdního sdělení azylově relevantních skutečností a argumentů je také nutno zohlednit zvláštní zranitelnost žadatelů o mezinárodní ochranu. Žadatel se může nacházet ve zcela jiném kulturním prostředí, po měsících nebezpečné cesty, může být dezorientovaný a může mít skutečně odůvodněný strach z návratu do země původu. I z těchto důvodů ustálená judikatura Evropského soudu pro lidská práva zdůrazňuje, že žadatelé o azyl náleží ke zvlášť znevýhodněné a zranitelné skupině obyvatelstva, která potřebuje zvláštní ochranu (rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 1. 2011 ve věci *M. S. S. proti Belgii a Řecku*, č. 30696/09, § 251). V řízení o mezinárodní ochraně je pro žadatele v sázce skutečně hodně a jejich zvláštní zranitelnost vyžaduje ze strany všech orgánů posuzujících tyto žádosti citlivý a opatrný přístup. Podle Ústavního soudu proto nelze z právě uvedených důvodů striktně a bezvýjimečně trvat na tom, aby žadatel všechny relevantní důvody, o kterých v daný moment ví, vznesl již ve správním řízení před žalovaným (bod 32 citovaného nálezu).
38. Ústavní soud proto shrnul, že § 75 odst. 1 soudního řádu správního nelze vykládat způsobem, že v řízení o mezinárodní ochraně lze před soudem vznášet nové důvody výlučně, pouze pokud je žadatel o mezinárodní ochranu nemohl uvést již v řízení před správním orgánem bez vlastního zavinění. Vždy je nutno zohlednit povahu těchto nových skutečností a situaci konkrétního žadatele. Teprve takové posouzení naplní právo na účinný prostředek nápravy (bod 35 citovaného nálezu).
39. Žalobkyně odůvodňuje opomenutí všech výše uvedených skutečností rozrušením, stresem a vlivem odstupu času. Jako osoba neseznámená s českým právním řádem tehdy netušila a ani tušit nemohla, že tyto skutečnosti jsou podstatné pro rozhodnutí žalovaného. Při jednání znovu zmínila své rozrušení či délku pohovoru a pocit, že žalovaného obtěžuje. V kontextu konkrétních okolností této věci ovšem podle krajského soudu nejde o ospravedlnitelné důvody, pro které by mohl žalobkyni „prominout“, že skutečnosti uvedené v žalobě a doplnění žaloby nezmínila již při pohovoru v řízení před žalovaným.
40. Pokud se krajský soud nejprve zaměří na důvody pro neuvedení určitých skutečností v řízení před žalovaným, jak je vymezil UNHCR, pak je v první řadě třeba podotknout, že se dotazování žalovaného při ústním pohovoru daných skutečností týkalo. Žalovaný se výslovně ptal, proč žalobkyně opírá svoji žádost o svůj etnický původ. A poté, co popsala předsudky ve škole a v běloruské společnosti se následně dotazoval, jaké další problémy

jako Romka měla a specifikoval svůj dotaz i na posledních pět až deset let. Dal také příležitost žalobkyni popsat, zda se proti tvrzené etnické diskriminaci nějak bránila. Výslovně pak dal žalobkyni prostor popsat většinu skutečností uvedených až před soudem, pokud se jí ptal, zda měla nějaké problémy se státní správou, policií, soudy nebo armádou. Nelze tedy říci, že by se pohovor netýkal témat, kterých se týkají později vznesené skutečnosti. Žalobkyně si na ně tehdy měla a mohla vzpomenout.

41. Krajský soud se pak neztotožnil s námitkou, že žalobkyně nemusela pochopit relevanci některých skutečností pro její žádost, resp. že jako osoba neseznámená s českým právním řádem netušila a ani tušit nemohla, že tyto skutečnosti jsou podstatné. Ve vztahu k slovnímu napadení po prezidentských volbách totiž žalobkyně při pohovoru uvedla pravý opak toho, co zmínila v doplnění žaloby, tedy že se díky tajnosti voleb nemusela nikomu zpovídat. Účast na demonstraci před obchodním domem pak nově zmínila v žalobě, v jejím doplnění už o ní ovšem nehovoří. Problémy v práci kvůli politickému smýšlení taktéž zmiňuje nově, přestože při pohovoru mluvila o problémech kvůli etnicitě a výslovně pak popřela, že by ji politika zajímala. Byť se žalovaný ptal na problémy s policií, žalobkyně ani náznakem nehovořila o jejich „prohlídce“ jejího bytu, či jejich nabídkách na prodej drog. A v neposlední řadě nezmínila neúspěšnou stížnost na policii kvůli propuštění z práce, přestože jí žalovaný opět dal přímou a jasnou příležitost právě takovouto stížnost zmínit. To vše nasvědčuje spíše nevěrohodnosti jejich následných azylových tvrzení.
42. Z protokolu o pohovoru, vyjádření k podkladům před vydáním rozhodnutí či z podané žaloby pak neplyne, že by průběh pohovoru měl být traumatický, že by měl v žalobkyni vyvolávat stud nebo jí jinak bránit v poskytnutí úplného ústního svědectví. Žalobkyně podle svých tvrzení nebyla obětí mučení, sexuálního násilí či pronásledování z důvodu sexuality. Pohlaví tazatele a tlumočnicka také zjevně nehrálo roli. Žalobkyně pak jen velmi povšechně zmiňuje rozrušení, stres a vliv odstupu času. Aby tato argumentace obstála, musela by být o dost konkrétnější a žalobkyně by musela blíže vysvětlit, proč a v čem specificky se to vše projevilo, v jakých momentech či při jakých dotazech jí to natolik ovlivnilo, či proč nedůvěřovala ani právníkovi, který ji připravil původní žalobu a sdělila všechny tyto nové skutečnosti až ustanovenému zástupci. Pak by krajský soud mohl tak závažným dopadům rozrušení a stresu uvěřit.
43. Krajský soud ovšem za daných okolností nespatřuje jen v obecně tvrzeném rozrušení a stresu reálný důvod, který by žalobkyni bránil všechny nové skutečnosti sdělit již žalovanému v řízení o žádosti. Nic také nenásvědčuje tomu, že by na odpovědi žalobkyně při pohovoru mělo vliv jiné kulturní prostředí, nebezpečná cesta, dezorientace či zvláštní zranitelnost žalobkyně coby žadatelky o mezinárodní ochranu. Jak žalovaný zmínil při jednání, žalobkyně dostala opakovaně příležitosti cokoliv dodat. Mohla se ohradit i proti vedení pohovoru (jeho délku zmínila až při jednání soudu). Nic z toho ve správný moment neučinila.
44. Ze všech těchto důvodů krajský soud nemohl přihlídnout ke skutečnostem, které žalobkyně vznesla až v žalobě a jejím doplnění. Zákonnost rozhodnutí žalovaného tedy dále posuzoval již jen z hlediska skutkových okolností, které žalobkyně v řízení před žalovaným zmínila, a podkladů, o situaci v Bělorusku.

b. Žalovaný rozhodl správně, pokud žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu kvůli problémům Romů v Bělorusku

45. Podle § 12 písm. b) zákona o azylu platí, že azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z *pronásledování* z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, *národnosti*, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
46. *Pronásledování* pak definuje § 2 odst. 4 zákona o azylu, podle nějž se jím rozumí závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání anebo jednání, která ve svém souběhu dosahují intenzity pronásledování, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování. Konkrétněji pak definici pronásledování vysvětluje čl. 9 kvalifikační směrnice, podle kterého se jím rozumí (1) jednání, které je svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit [čl. 9 odst. 1 písm. a)], resp. (2) jednání, které je souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v čl. 9 odst. 1 písm. a) [tzv. pronásledování na kumulativním základě, čl. 9 odst. 1 písm. b)].
47. Pro bližší představu pak čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice uvádí některé příklady pronásledování. Může jím být (a) použití fyzického nebo psychického násilí, včetně sexuálního násilí, (b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, (c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání, (d) odepření soudní ochrany, které vede k nepřiměřenému nebo diskriminačnímu trestu, (e) trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice, (f) jednání namířená proti osobám určitého pohlaví nebo proti dětem.
48. Krajský soud musí souhlasit se žalovaným, že jednání, kterému žalobkyně čelila v Bělorusku, a které popisovala při pohovoru, ani zdaleka nedosahuje intenzity pronásledování. Byť se jí děla určitá příkoří kvůli její etnicitě při vzdělávání, při hledání práce a v pracovněprávních vztazích obecně (viz body 3-5 a 8 výše), nešlo podle krajského soudu o natolik závažné jednání, že by se dalo hovořit o vážném porušení základních lidských práv (zejména pak práva na život, zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení, zákazu otroctví a nevolnictví či zákazu potrestání jinak než na základě zákona). Nejde ve svém souhrnu ani o tzv. pronásledování na kumulativním základě, protože opět nedosahuje intenzity předvídané čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice. Příkoří, jimž žalobkyně čelila, a která popisovala při pohovoru, se ani nedají přirovnat k některému z příkladů pronásledování uvedených v čl. 9 odst. 2 kvalifikační směrnice.
49. Žalobkyně tedy podle krajského soudu nečelila pronásledování. A z podkladů o Bělorusku ani neplyne, že by mu měla čelit v budoucnu. V té souvislosti žalobkyně v obecné rovině poukazuje na špatnou situaci Romů v Bělorusku. Podobně jako žalovaný (viz body 12 a 13 výše) ji ani krajský soud nemíní jakkoliv zlehčovat. O tamější společnosti a předsudcích, které má v sobě zakořeněné, vypovídá mnohé.
50. Jak ovšem připomíná u jednotlivých azylových důvodů *Příručka UNHCR k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a jejího Protokolu z roku 1967* (dostupná zde:

<https://bit.ly/3mqQlpY>) samotná skutečnost příslušnosti ke skupině vymezené azylovým důvodem nebude obvykle postačovat k opodstatnění nároku na status uprchlíka. Mohou sice vyvstat i situace, ve kterých vzhledem k určitým okolnostem majícím záporný vliv na danou skupinu bude tato příslušnost sama o sobě dostatečným důvodem k obavám z pronásledování (viz odstavce 70, 73, 74, 79 dané příručky). Muselo by jít o situaci, ve které stát má prokazatelnou cílenou vůli pronásledovat (ve výše popsané intenzitě) celou takovou skupinu. V takových případech i Nejvyšší správní soud dovozuje, že „žadatel o mezinárodní ochranu pro účely § 12 písm. b) zákona o azylu nemusí dokazovat, že je ve větším ohrožení než kdokoli jiný v jeho azylově relevantní skupině, pokud je tato skupina jako celek terčem pronásledování.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-77). Příkladem mohou být plošné detence, etnické čistky či dokonce páchaná genocida. To však není tento případ.

51. Námitky žalobkyně, že jí žalovaný měl udělit azyl, protože je Romka a situace Romů v Bělorusku je špatná, proto nejsou důvodné.

c. Žalovaný rozhodl správně, pokud žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu z politických důvodů

52. Politické důvody mohou vést k udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu, který se cizinci udělí, pokud se zjistí, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod. Ale své místo mají i u azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, který lze cizinci udělit, má-li odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů v jeho vlasti.
53. V případě žalobkyně ovšem opět nelze hovořit o tom, že by čelila politicky motivovanému pronásledování, nebo že by jí do budoucna hrozilo. Žalobkyně v řízení před žalovaným opět jen popisovala v obecné rovině společenské napětí po posledních prezidentských volbách. To krajský soud stejně jako žalovaný po skutkové stránce nezpochybňuje. Vypověděla však tehdy, že se neúčastnila demonstrací. Ani neznala žádné opozičníky. Dodala, že politika jako taková ji nezajímá. Jen pozoruje, co se děje v ulicích a mezi lidmi. Ředitelka obchodního domu, kde pracovala, u ní agitovala, ať volí prezidenta. Nic z toho nedosahuje intenzity pronásledování (viz body 46-48 výše). Ze zde shrnutých skutečností uváděných v řízení před žalovaným ani neplyne, že by žalobkyni mělo hrozit politicky motivované pronásledování v budoucnu. Není tu proto ani prostor pro uplatnění zásady „v pochybnostech ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“, již se žalobkyně dovolává.
54. Ani námitky žalobkyně týkající se politických důvodů pro udělení azylu tedy nejsou důvodné.

d. Žalobkyně důvodně kritizuje žalovaného za to, že jí vyčítá, kdy podala žádost – není to však důvod pro zrušení rozhodnutí žalovaného

55. Závěrem si krajský soud nemůže odpustit – jako to učinil již v mnoha mnoha jeho rozsudcích –, aby vytknul žalovanému, pokud z času podání žádosti o mezinárodní ochranu dovozuje, že žalobkyně zneužívá možnosti ji podat a jde ji účelově „jen“ o legalizaci pobytu. Za prvé je třeba podotknout, že to žalovaný podporuje odkazem na dávno překonanou judikaturu. A za druhé krajský soud dodává, že nerozumí neustálé potřebě žalovaného téměř v každém rozhodnutí, kterým nevyhoví žádosti o mezinárodní

ochranu, zdůrazňovat její účelovost a obviňovat žadatele z toho, že se jejím podáním snaží pouze legalizovat pobyt.

56. Ačkoliv žalovaný může mezinárodní ochranu vnímat jako výjimečný institut (kterým ale vůbec není; srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36, bod 45), slouží primárně k tomu, aby žadateli umožnila legálně setrvat na území státu, který mu ochranu poskytl. *Každá žádost o mezinárodní ochranu ve skutečnosti slouží právě k legalizaci pobytu. Ovšem pouze při splnění zákonných podmínek.* Úkolem žalovaného v řízení o každé jednotlivé žádosti o mezinárodní ochranu je posoudit, zda žadatel tyto podmínky splňuje. Nic víc. I žádost podaná tři měsíce po příjezdu do Česka před koncem pracovního víza může být důvodná. To, že žalobkyně podala žádost o mezinárodní ochranu s jistým časovým odstupem, tedy samo o sobě nesvědčí o účelovosti či nedůvodnosti podané žádosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2019, č. j. 8 Azs 27/2019-52).
57. Tato chybná úvaha žalovaného každopádně nezakládá nezákonnost jeho rozhodnutí. Nebyla hlavním důvodem pro neudělení azylu. Tím byly okolnosti rozebrané v předchozích dvou částech tohoto rozsudku, ve vztahu k nimž žalobkyně nevznesla důvodné námitky.

VIII. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

58. Krajský soud pro nedůvodnost žalobu zamítl. Neúspěšné žalobkyni nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšný žalovaný žádné nevyčísлил a ani ze spisu neplyne, že by mu nějaké nad rámec jeho běžné administrativní činnosti vznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Pokud kasační stížnost proti tomuto rozsudku nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepříjatelnost.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát.

Brno, 8. března 2023

Martin Kopa, v. r.
samosoudce